

JACEK ROSA¹

ZASADY ETYKI ZAWODOWEJ POLICJANTA W ŚWIELE WYBRANYCH ASPEKTÓW PRAWNYCH I FILOZOFII BEZPIECZEŃSTWA

Wprowadzenie

Niewątpliwie „Każde państwo ma dwa podstawowe cele, którymi są: zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom oraz realizacja dobra wspólnego”². Policję utworzono „jako umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego” (art. 1 ust. 1 ustawy o Policji)³, ergo powierzono jej zadania z zakresu ochrony dóbr indywidualnych i tych, które mają znaczenie w wymiarze państwa i społeczeństwa (por. art. 1 ust. 2 ustawy o Policji). Jest zatem tą ze służb, która w najpełniejszym stopniu odzwierciedla proces realizacji bezpieczeństwa narodowego w jego wymiarze publicznym, ukierunkowanym na ochronę porządku prawnego, norm i obyczajów społecznych oraz instytucji i urzędzeń publicznych⁴. Jest to jedna z najstarszych jego dziedzin, znajdująca umocowanie w przepisach konstytucyjnych (por. zwłaszcza art. 5 i 31 ust. 3 konstytucji RP)⁵ i stanowiąca istotny element interesu publicznego⁶.

---

¹ Ks. dr Jacek Rosa — doktor bioetyki, nauczyciel akademicki Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

Adres do korespondencji: <jacekrosa79@gmail.com>.

² R. Balicki, M. Bartoszewicz, K. Complak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 18.

³ Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (DzU z 1990 r., nr 30, poz. 179; tekst jedn. DzU z 2019 r., poz. 161); dalej jako ustawa o Policji.

⁴ W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie, uwarunkowania, system*, Warszawa 2011, s. 56.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (na podstawie DzU z 1997 r., nr 78, poz. 483, z 2001 r., nr 28, poz. 319, z 2006 r., nr 200, poz. 1471, z 2009 r., nr 114, poz. 946).

⁶ E. Ura, S. Pieprzny, T. Pado, *Pojęcie bezpieczeństwa publicznego w prawie administracyjnym* [w:] J. Zimmermann (red.), *Koncepcja systemu prawa administracyjnego, Zjazd Katedr Prawa Administracyjnego i Postępowania Administracyjnego*,

W podejmowane w tym zakresie działania i środki wpisuje się organizacja Policji, jej struktura, podległość pod ministra właściwego do spraw wewnętrznych⁷; ich realizacja zaś jest umożliwiana poprzez szeroki zakres obowiązków, praw i uprawnień (rozdział 7, art. 58–87, oraz rozdział 3, art. 14–22b, ustawy o Policji), do których komplementarnymi są zasady etyki zawodowej policjanta, trafnie rozważane zarówno z perspektywy deontologicznej, jak i tych aspektów filozofii, które odnoszą się do problematyki bezpieczeństwa⁸. Problematyka ta wydaje się istotna dla etosu zawodu policjanta i jako taka powinna zostać zasygnalizowana.

Zasady etyki zawodowej policjanta w kontekście jego obowiązków i praw

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o Policji Policja w celu, ogólnie rzecz ujmując, przeciwdziałania przestępczości, wykonuje szerokie spektrum czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i administracyjno-porządkowych, również na zlecenie prokuratora, organów wymiaru sprawiedliwości oraz administracji państwowej. Z perspektywy tytułowej tematyki obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw każdego człowieka (art. 14 ust. 3) wydaje się być szczególnie istotny w związku z — cechującymi się wysokim stopniem ingerencji w życie ludzkie — uprawnieniami policjanta, tj. legitymowanie, zatrzymywanie, dostęp do danych osobowych, przeszukiwanie osób (w tym kontrola osobista) i pomieszczeń, inwigilowanie, prowadzenie sprawdzeń prewencyjnych itd. (zwłaszcza art. 15–16 ustawy o Policji)⁹. Policjant jest zobowiązany do dochowania obowiązków, implikowanych rotą złożonego ślubowania, tu przede wszystkim łączących się ze strzeżeniem honoru i dobrego imienia służby, przestrzeganiem prawa i dyscypliny służbowej oraz właśnie z — wymienionych *expressis verbis* — zasadami etyki zawodowej (art. 27 ust. 1 ustawy o Policji w zw. z art. 58 ustawy o Policji)¹⁰, co potwierdza ich uzupełniającą rolę względem wszystkich wykonywanych przez niego czynności i stanowi pryzmat rozpatrywa-

---

Zakopane 24–27 września 2006 r., Warszawa 2007, s. 161–177; S. Pieprzny, *System podmiotów właściwych w sprawach ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego (wybrane zagadnienia)* [w:] J. Dobkowski (red.), *Prawo. Administracja. Policja, Księga pamiątkowa Profesora Wincentego Bednarka*, Olsztyn 2006.

⁷ Por. art. 5 pkt 24 w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z 4 września o działach administracji rządowej (na podstawie: tekst jedn. DzU z 2018 r., poz. 762, 810 i 1090, 1467, 1544, 1560, 1669 i 1693, 2227, 2340, z 2019 r., poz. 534).

⁸ Por. M. Fałdowski, P. Gawroński, *Zasady etyki zawodowej w Policji w świetle badań* [w:] W. Federczyk (red.), *Stulecie polskiej administracji. Doświadczenia i perspektywy*, Warszawa 2018, s. 739–762.

⁹ Por. W. Kotowski, *Ustawa o Policji. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 323 i nast.

¹⁰ Załącznik do zarządzenia nr 805 komendanta głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. — Zasady etyki zawodowej policjanta; dalej jako zasady etyki.

nia owych obowiązków¹¹ — potrzeby komunikowania ze społeczeństwem (włącznie z tymi osobami, które określane są mianem jego marginesu¹²) i wyznaczniki moralne pośrednio, ale w dużej mierze decydują o zaufaniu do państwa jako instytucji praworządnej i jego organów, są one zatem w sensie formalnym deontologicznym aspektem służby, wykraczając poza konieczność działania w granicach prawa stanowiącego ramy dla prowadzonych przez policję czynności; ich nieprzestrzeganie przesądza o odpowiedzialności dyscyplinarnej (art. 132 ust. 1 ustawy o Policji)¹³.

Zasady etyki zawodowej policjanta stanowią w pewnym sensie odzwierciedlenie ONZ-owskiego Kodeksu postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego z 1979 r.¹⁴, podnoszącego wagę służby i jej wymogi w kwestiach szczegółowych, związanych m.in. z charakterem *ultima ratio* wykorzystywania środków siłowych, zachowania poufności informacji czy ogólnych dotyczących poszanowania praw człowieka. W następującym po nim zaleceniu Komitetu Ministrów Rady Europy Rec (2001)10 dotyczącym Europejskiego kodeksu etyki zawodowej policji¹⁵, aktywność policji postrzegana jest w ramach prawidłowości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, z uwzględnieniem znaczenia jej bliskiego kontaktu ze społeczeństwem i uzależnienia efektywności działań od poparcia społecznego; wskazuje się też na zależność zaufania od postawy i zachowania policjantów. Stanowienie na szczeblu europejskim wspólnych zasad i wytycznych, odnoszących się m.in. do odpowiedzialności policji, wspiera ochronę bezpieczeństwa w ujęciu makrosocjalnym i jednostkowym. Zgodnie z załącznikiem do omawianego zalecenia, w obszar ogólnie określonej dbałości o przestrzeganie prawa i porządku oraz utrzymywanie publicznego spokoju w społeczeństwie obywatelskim wchodzi przede wszystkim: przeciwdziałanie przestępczości, ochrona i respektowanie praw podstawowych oraz zapewnienie pomocy i realizowanie funkcji służby publicznej (pkt I Europejskiego kodeksu etyki zawodowej policji). Zgodność zaś z prawem (międzynarodowym i krajowym), rozgraniczenie między zadaniami policji, prokuratury, systemami karno-sądowymi i resocjalizacyjnymi stanowią fundament ich funkcjonowania

¹¹ Por. Ł. Czebotar, Z. Gądzik, A. Łyżwa, A. Michalek, A. Świerczewska-Gąsiorowska, *Ustawa o Policji. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2015, s. 31–32.

¹² Por. E. Wiszowaty, *Etyka Policji. Między prawem, moralnością i skutecznością*, Warszawa 2011, s. 57.

¹³ Por. S. Maj, *Postępowanie dyscyplinarne w służbach mundurowych*, Warszawa 2008, s. 21 i nast.; J. Piwowarski, *Etyka funkcjonariusza Policji. Źródła, motywacje, realizacja*, Kraków 2012. Szersze omówienie niniejszych zagadnień przekracza ramy opracowania.

¹⁴ Rezolucja 34/169 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych z 17 grudnia 1979 r., <<http://www.us.edu.pl/uniwersytet/obrona/miedzynarodowe.php>>, 15 marca 2019 r.; Z. Galicki *Prawnomiędzynarodowe aspekty etyki policji* [w:] J. Czerniakiewicz, *Wybrane zagadnienia etyki Policji*, Szczytno 1997, s. 82.

¹⁵ Przyjętym przez Komitet Ministrów 19 września 2001 r. na 765. sesji zastępców ministrów, <<http://warminko-mazurska.policja.gov.pl/download/32/65585/europejskikodeksetykizawodowejpolicji.pdf>>, 16 marca 2019 r; dalej jako Europejski kodeks etyki zawodowej policji.

na rzecz bezpieczeństwa; podobnie jak i odpowiednia ich struktura organizacyjna, wzajemne poszanowanie i współdziałanie na forum krajowym i zagranicznym (pkt II–IV; VII Europejskiego kodeksu etyki zawodowej policji). Funkcjonariusze policji co do zasady korzystają z tych samych praw co inni obywatele, a ograniczenia bądź też „poszerzanie” ich uprawnień, związane w szczególności z akcjami interwencyjnymi, dochodzeniami, muszą opierać się na precyzyjnie sformułowanych przepisach prawa uwzględniających wyjątkowość stosowania środków szczególnie dolegliwych i restrykcyjnych oraz potrzebę weryfikacji legalności podejmowanych działań¹⁶. Co ważne z punktu widzenia tytułowej tematyki, policję zobowiązano do niedyskryminacyjnego zapewniania ofiarom przestępstw odpowiedniego wsparcia i pomocy (pkt V Europejskiego kodeksu etyki zawodowej policji) oraz podkreślono jej odpowiedzialność przed: państwem, obywatelami i ich przedstawicielami sprawującymi rzeczywistą kontrolę nad nią na zasadzie rozdzielania jej pomiędzy władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą (pkt VI Europejskiego kodeksu etyki zawodowej policji).

Zalecenia te znajdują odzwierciedlenie zarówno w podstawach prawnych obowiązków i uprawnień policji, jak i aspektów moralnych związanych z jej służebną rolą względem państwa i społeczeństwa¹⁷.

Deontologiczne aspekty zawodu policjanta

Analiza zasad etycznych służby policyjnej powinna być poprzedzona uwagami natury ogólnej, osadzającymi je w szerszej perspektywie, uznającej za ich podstawę moralność rozumianą jako: „historycznie ukształtowany zespół norm postępowania ludzi, według których ocenia się [ich] zachowanie [...] wobec siebie, wobec społeczeństwa, wobec państwa i innych organizacji społecznych jako dobre albo złe. U podłoża norm moralnych leży ocena, co jest dobre, a co złe. Moralność jest zjawiskiem historycznym, ulegającym zmianom wraz z rozwojem ludzkości czy poszczególnych społeczeństw. Normy moralne są częściowo odmienne w różnych środowiskach, grupach społecznych, społeczeństwach”¹⁸. Ujęcie etyki w kategoriach wynikających z jej źródłosłowa powoduje uznanie jej następczości względem przyjmowanej w danym miejscu, społeczności (grupy) i czasie historycznym cywilizacyjnie akceptowanej moralności¹⁹. Przyjęcia natomiast dobra jako jej celu, co jest uwidocznione m.in. w dziełach św. Tomasza z Akwinu²⁰, skłania ku stanowisku Feliksa Konecznego, podnoszącego potrzebę powiązań etycznych w sferze publicznej

¹⁶ Por. M. Faldowski, *Etyka zawodowa policjanta we współczesnej kulturze służby państwa demokratycznego*, Szczytno 2018, s. 129–139.

¹⁷ Por. W. Pływaczewski, G. Kędzierska (red.), *Leksykon policyjny*, Szczytno 2001.

¹⁸ S. Korycki, J. Kuciński (red.), *Zarys prawa*, Warszawa 2006, s. 24–25.

¹⁹ Według koncepcji F. Konecznego, por. F. Koneczny, *Państwo i prawo w cywilizacji łacińskiej*, Warszawa–Komorów 2002, s. 54–55.

²⁰ Por. M. Gogacz, *Ku etyce chronienia osób, wokół podstaw etyki*, Warszawa 1991, s. 51; A. Andrzejuk, *Filozofia moralna w tekstach Tomasza z Akwinu*, Warszawa 1999, s. 33.

i prywatnej²¹. Autor ów wskazał na tzw. generalia etyk obejmujące: obowiązek i stosunek do czasu i pracy; odpowiedzialność oraz sprawiedliwość, będąca sumą rozumu i sumienia, w ujęciu wymiaru jej przez prawo (legalna), stająca się wartością utylitarną, ukierunkowaną na utrzymanie ładu w państwie i podporządkowująca działanie członków społeczeństwa jego dobru; zarówno w swej formalnej (abstrakcyjnej), jak i konkretnej formie jest uosobieniem idei równości²². Słuszną jest konstatacja, odwołująca się do definicji sprawiedliwości św. Tomasza, wskazująca, że: „sprawiedliwość zabezpiecza moralną prawość podjętych działań, choć nie tylko ona odpowiada za moralny charakter czynu ludzkiego”²³. Pojęcie obowiązku wpisuje on w zbiorowe relacje społeczne, w tym zawodowe, biorąc pod uwagę dualne jego znaczenie: normatywne w ujęciu tradycji, obyczaju i prawa, łączące się z uprawnieniami i odpowiedzialnością, np. pracownicze, w kontekście działań policji oraz implikowane doświadczeniem moralnym, określane mianem powinności, skorelowane z deontologicznymi aspektami służby publicznej, które powinna cechować bezstronność i odpowiedzialność²⁴; obowiązki podlegają hierarchizacji służącej uporządkowaniu organizacyjnemu i realizacji wymaganych zadań, podobnie jak i kształtowanie stosunku do określonej pracy. W cywilizacji, u swego podłoża personalistycznej, relacje dobrowolności etyki i przymusu prawnego w niektórych aspektach życia publicznego powinny dążyć do konwergencji. Słusznie zauważa się, że „prawo i etyka związane są ze sobą tak ściśle, iż do rozwoju prawa niezbędnym jest rozwój etyki, jako nauki o moralności”²⁵. Tak też jest i w przypadku integralnego postrzegania obowiązków i zawodowych zasad etycznych policjanta, realizujących w istocie funkcje prawa w jego ujęciu pozytywistycznym, także w życiu zbiorowym w ramach zinstytucjonalizowanych stosunków prywatnych i publicznych, uwidaczniając sposób pojmowania i osoby ludzkiej, i społeczeństwa²⁶. Policja jako służba jest bowiem dopełnieniem wymiaru sprawiedliwości — w swym podejściu, zgodnym z prawem i dobrem człowieka: „policjant musi być, przez swe wykształcenie i wychowanie, szczególnie uczulony na realizowanie dobra i uniemożliwianie dokonywania zła wobec obywateli, a nie tylko w odniesieniu władzy państwowej [...]. Uczulenie na ludzkie dobro, widziane w świetle prawa, stanowi podstawę bezpieczeństwa obywateli w państwie dobra wspólnego”²⁷.

W powyższym kontekście, zasady etyki zawodowej policjanta wpływające z ogólnych wartości i norm moralnych obligatoryjne (§ 1 zasad etyki) wymagają od niego postępowania wzorcowo praworządne, zgodnego z zasadami współżycia społecznego, sprzyjającego pogłębianiu zaufania

²¹ F. Koneczny, *Rozwój moralności*, Warszawa–Komorów 2000, s. 68.

²² Tamże, s. 36 oraz tenże, *Państwo i prawo...*, wyd. cyt., s. 173.

²³ A. Andrzejuk, *Filozofia moralna w tekstach...*, wyd. cyt., s. 86; szersze rozważenie tych zagadnień przekracza ramy niniejszego opracowania.

²⁴ S. Korycki, J. Kuciński (red.), *Zarys prawa...*, wyd. cyt., s. 19; F. Koneczny, *Rozwój moralności...*, wyd. cyt., s. 48.

²⁵ F. Koneczny, *Państwo i prawo...*, wyd. cyt., s. 36.

²⁶ Por. M.A. Krąpiec, *Prawa człowieka i ich zagrożenia*, „Człowiek w Kulturze” 1994, nr 3, s. 35.

²⁷ Tamże, s. 11.

społeczeństwa do tej formacji (§ 2 zasad etyki); w ogólności we wszystkich swoich działaniach ma on obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka (§ 4 zasad etyki), co ma szczególne znaczenie dla zachowania rozwagi przy użyciu rozwiązań siłowych, w tym środków przymusu bezpośredniego (§ 5 zasad etyki). Czynności służbowe powinny się cechować najlepszą wolą i wiedzą, uczciwością, rzetelnością i odpowiedzialnością właściwą zawodowi zaufania publicznego, a nadto odwagą i ofiarnością (§ 3 zasad etyki), dlatego istnieje potrzeba stałego doskonalenia zawodowego i dbania o sprawność fizyczną (§ 22 zasad etyki). Podkreśla się, że policjant nie może wykorzystywać swojej pozycji do celów prywatnych (§ 12 zasad etyki) i jest zobowiązany do zwalczania wszelkich przejawów korupcji, także jeśli są one kierowane ku niemu (§ 11 zasad etyki); nie powinien zwłaszcza tolerować ani lekceważyć zachowań innych policjantów naruszających przepisy prawne lub zasady etyczne (§ 24 zasad etyki). Spoczywa na nim odpowiedzialność za dobro służby, którą reprezentuje, wzajemne poszanowanie innych, pozostających w służbie i pomoc im w razie potrzeby, zarówno w realizacji zadań, jak i w rozwiązywaniu problemów osobistych (§ 13–15 zasad etyki). Podobnie w relacjach przełożony — podwładny, z których pierwszy powinien zapewniać właściwe warunki pracy, wydawać jasne polecenia i stosować kryteria sprawiedliwościowe i obiektywne w ocenie osób mu podległych (§ 16–20 zasad etyki); drugi zaś zobowiązany jest do wykonywania poleceń i odnoszenia się z poważaniem do zwierzchników (§ 24 zasad etyki).

Co należy podkreślić — „Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej” (§ 23 zasad etyki). W komunikacji międzyludzkiej konieczne jest zatem, aby jego postępowanie było nacechowane życzliwością, bezstronnością i brakiem uprzedzeń (bez względu na jego kryterium, § 6 zasad etyki), a także znajomością i stosowaniem zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej itd. (§ 7 zasad etyki). Niezbędne jest dostosowanie zachowania do sytuacji i osób uczestniczących w danym zdarzeniu, wykazanie wrażliwości i taktu, zwłaszcza w stosunku do ofiar przestępstw i udzielenie im pomocy (§ 8–10 zasad etyki). W pewnym sensie słuszne jest, że „każdy funkcjonariusz Policji winien zdać sobie sprawę z faktu, że w jakimś stopniu ma obowiązek być także «nauczycielem etyki»”²⁸. Współpraca policji ze społecznościami lokalnymi nie powinna być jednak jednostronna; powinna ona otrzymywać czynne moralne i fizyczne wsparcie tych, którym służy²⁹. Jakość relacji policja — społeczność wpływa na przeciwdziałanie przestępczości i zjawiskom patologii społecznej, tym bardziej zasady etyczne powinny być traktowane jako immanentny

²⁸ J. Piwowarski, *Etyka funkcjonariusza Policji...*, wyd. cyt., s. 215. Nie oznacza to jednak, że tak się dzieje, od lat skargi na działania funkcjonariuszy Policji odnoszą się głównie do poniżającego, niekulturalnego traktowania, braku kompetencji; niekiedy nawet postępowania policjantów poza służbą; tematyka ta wymaga odrębnego opracowania.

²⁹ E. Wiszowaty, *Etyka Policji...*, wyd. cyt. s. 83.

element sfery powinności związanej z realizowaniem zadań wynikających z omawianej służby.

Odnosząc się do skarg składanych na policjantów należy zauważyć, że „Cechą charakterystyczną postępowania dyscyplinarnego w policji jest jego kompleksowe unormowanie w ustawie. Taki sposób uregulowania postępowania dyscyplinarnego w omawianej formacji zmilitaryzowanej różni je od większości służb mundurowych, w których unormowania ustawowe są szczątkowe, a postępowanie dyscyplinarne jest uregulowane w rozporządzeniach wykonawczych”³⁰; najczęściej za naruszenia zasad etyki zawodowej policjanta wymierzana jest kara nagany, jednak inne kary dyscyplinarne nie są wykluczone (art. 132 ust. 1 w zw. z art. 134 pkt 1 ustawy o Policji).

Zasady etyczne zawodu policjanta w świetle filozofii bezpieczeństwa — wnioski ogólne

Powyżej sygnalizowane refleksje wpisują się w rozważania dotyczące filozofii bezpieczeństwa traktowanego jako wartość uniwersalną, stan i proces warunkujący przetrwanie i rozwój jednostek, zbiorowości i społeczeństw³¹. Policja jest tą służbą, która w szczególny sposób przeciwdziała sytuacjom zakłócającym: „samorealizację podmiotu [ale też w szerszej makrospołecznej skali], bez względu na ich rodzaj i rozmiary, będą uznawane za zagrożenia dla bezpieczeństwa zarówno personalnego, jak i strukturalnego”³². W szczególności odniesienie znajdują tu praktyczne aspekty czynności wykonywanych w toku realizacji jej zadań, z naczelnym ogólnym celem, jakim jest dążenie do sprawiedliwości, efektywnego wykonywania istniejących w danym systemie aksjologicznym norm prawnych, etycznych i moralnych na rzecz społeczeństwa i służby dla człowieka (jednostki)³³. Przywodzi to na myśl poglądy św. Tomasza z Akwinu, wywodzącego prawa wieczne (naturalne) od Stwórcy, podążającego jednocześnie za prawem ludzkim (pozytywnym), przyjmowanym w życiu społecznym, którego naruszenie uderza w hierarchiczny ład panujący w świecie, jego równowagę i bezpieczeństwo³⁴. Owo swoiste pogodzenie *sacrum* i *profanum* znajduje współcześnie odbicie jako *być* czy *mieć* we wszystkich sferach ludzkiego życia i relacji w nim zachodzących w kategoriach

³⁰ B. Opaliński, M. Rogalski, P. Szustakiewicz, *Ustawa o Policji. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 341. Szerzej por. A. Wentkowska, *Quis custodiet ipsos custodes? Skargi na działania policji — konteksty prawnoporównawcze*, Warszawa 2017, <<https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Quis%20custodiet%20ipso%20custodes%20Skargi%20na%20dzia%C5%82ania%20policji%20-%20konteksty%20prawnopor%C3%B3wnawcze.pdf>>, 12 marca 2019 r.

³¹ Por. W. Pokruszyński, *Filozofia bezpieczeństwa*, Józefów 2013, s. 19.

³² Tamże.

³³ Tamże, s. 20–21.

³⁴ E. Gilson, *Tomizm. Wprowadzenie do filozofii św. Tomasza z Akwinu*, Warszawa 1960, s. 370.

jednostkowych, warunkowanych czynnikami polityczno-ekonomicznymi i kulturowo-społecznymi, oraz społecznych, z ich aspektami instytucjonalno-organizacyjnymi. Niespotykane przed erą gwałtownego rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych wyzwania wewnętrzne i zewnętrzne, przed jakimi staje obecnie policjant — jako człowiek i Policja jako służba państwu i społeczeństwu wzmaga — choć może to się wydawać wnioskiem nieco paradoksalnym — potrzebę wzmacniania etycznych aspektów funkcjonowania i zawodu i formacji, z perspektywy strukturalnej na poziomie lokalnym, regionalnym i globalnym, w większym niż wcześniej stopniu podkreślającym znaczenie pozytywnych i negatywnych wymiarów bezpieczeństwa niemilitarnego³⁵.

Słowa kluczowe: etyka, służba policjanta, bezpieczeństwo

Keywords: ethics, police officer service, security

Streszczenie: Artykuł stanowi próbę przybliżenia czytelnikowi problematyki dotyczącej podstawowych zasad etyki zawodowej policjanta. W jego treści odniesiono się do praw i obowiązków policjanta, wynikających z przepisów miękkiego i twardego prawa, które znajdują zastosowanie w służbie funkcjonariuszy polskiej Policji. Opisano najważniejsze regulacje determinujące etyczny sposób postępowania, stanowiący w istocie etos tej służby. W tym kontekście ukazano deontologiczne aspekty zawodu policjanta wpływające z ogólnych norm i wartości moralnych, z położeniem szczególnego nacisku na znaczenie ich wymiaru teologicznego. Jednocześnie tytułową tematykę przedstawiono w perspektywie filozoficznej, sygnalizując wyzwania, jakie stoją przed tą formacją w obszarze bezpieczeństwa z uwzględnieniem jego poziomu lokalnego, regionalnego i globalnego.

Summary: The article is an attempt to bring the reader closer to issues concerning the basic rules of professional ethics of a police officer. Its content refers to the rights and duties of a police officer that result from the provisions of a soft and hard law that apply to the Polish Police officers. The most important regulations determining the ethical way of conduct are described, which is the ethos of this duty. In this context, there are presented deontological aspects of the police officers profession, which come out of the general norms and moral values, focusing on the importance of their theological dimension. At the same time, the title subject is presented in a philosophical perspective, indicating challenges in the area of security facing this formation, taking into account its local, regional and global levels.

---

³⁵ Por. W. Pokruszyński, *Filozofia bezpieczeństwa...*, wyd. cyt., s. 123–126.